

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

§. IV. De pœnis contra hæreticorum libros legentes, vel habentes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

§. IV.

De penis contra hæreticorum libros legentes, vel habentes.

101 **P**recipua, & prima pœna est excommunicatio maior Papæ reservata in Bulla cœnæ: quam tamen excommunicationem non incurrit nisi qui scienter legit, habet, vel defendit librum hæretici: nam in Bulla exprimuntur solum scienter hæc facientes. Vnde si sit ignorantia etiam culpabilis, & crassa, qua ignoratur Auctorem esse hæreticum, vel librum tractare de religione, aut hæresim continere, excusabit ab hac excommunicatione, vt cum alijs tradunt Suarez *dicta sect. 2. num. 17.* & Sanchez *dicto cap. 10. num. 38. & 39.* vbi aduertit non excusari, qui scit auctorem esse hæreticum, quamuis nesciat in particulari, quis sit Auctor: sicut sufficit scire, quod continet hæresim, licet ignoretur hæresis in particulari.

102 Additamen Sanchez *dicto num. 38.* non excusare ignorantiam ab hac censura, quando esset adeo crassa, vt esset ingens temeritas, quod rursus explicat reperiri, quando præcessit vehemens suspicio de malitia libri, quod idem in genere de omni lege pœnam imponente facienti scienter docuerat lib. 9. de matrimonio disp. 32. num. 39. vbi num. 40. idem extendit ad ignorantiam affectatam, qua quis eligit nescire, vt liberius delinquat, quam ignorantiam dicit scientiæ equiparari. Quod idem de ignorantia affectata dixit Suarez *dicto num. 17.* Caterum idem Sanchez de ignorantia affectata *dicto c. 10. num. 38.* contrarium expresse docet, & dicit ignorantiam affectatam, qua quis affectat nescire, vt liberius legat, excusare à censura, quia reuera ille non legit scienter: vbi non tam miror eum sibi eisdem verbis contradicere: (sapientis enim est mutare sententiam), quam nullam facere mentionem sententiæ contrariæ, prius à se traditæ, & ex professo probatæ, vt saltem eam retractaret, & rationem redderet mutationis illius.

103 Hanc eadem contradictionem, seu inconstantiam inuenies in Castro Palao, qui in eodem 1. tomo Sancij vestigijs in hærens, vtramque sententiam contrariam in diuersis locis amplexus est. Nam tractat. 2. Disp. 1. puncto 18. num. 1. dicit ignorantiam affectatam equiparari scientiæ, & ideo non excusare à pœna imposita scienter facienti, iuxta primam Sancij sententiam ex libro 9. de matrimonio, quam assertit. Postea verò tract. 4. disp. 2. puncto 10. §. 2. num. 1. secundam Sancij sententiam sequutus, quem ibi assertit, dicit legentem libros hæreticorum cum ignorantia affectata non incurrere hanc censuram, quia lata est contra scienter legentes. In quo Auctore minùs excusabilis est contradictio in vno, & eodem tomo contenta, quam apud Sanchez, qui in diuerso opere, & post longum tempus mutauit, quare ipsum retractasse postea priorem sententiam dixit Diana 3. part. tract. 6. miscellaneo resolut. 7. Suarez autem *dicto num. 17.* priorem Sancij sententiam amplexus est, quia ipsa verba huius legis non restringi, sed ampliari debere putauit, vtpote quæ non sit odiosa, sed fidei fauorabilis, vt supra vidimus.

Ego tamen magis assentior secundæ Sancij sententiæ, & puto ignorantiam non temerariam, sed tamen affectatam excusare ab hac censura, quam tenent etiam Filliucius, Bonacina & Diana, quos refert, & sequitur Diana loco proxime citato, quibus adde Gasparem Hurtado, & Celsinum, quos assertit, & sequitur idem Diana part. 5. tract. 9. de excommunicatione resolut. 17. quia vndecunque ignorantia proveniat, tollit scientiam, quæ ad hanc censuram necessario exigitur, cum in solos scienter operantes lata sit. Notat tamen bene Suarez, non requiri scientiam eundem: sufficit enim testimonium fide dignum, vel publica fama, vel quid simile.

Secunda pœna, vel quasi pœna violentum hanc legem est, quod sunt de hæresi suspecti, quod quidem ad forum conscientie parum refert, quia in eo foro standum est confessioni penitentis. In foro autem externo, & quoad iudicem causarum fidei, quæstio esse solet an legentes, retinentes, &c. productos libros suspecti sint leuiter, vel etiam vehementer de hæresi, & qualiter torqueri, vel puniri possint. De quo videti possunt Castro Palao *dicto tract. 4. disp. 2. puncti 10. §. 4.* & Diana parte 4. tract. 7. de penis delictorum, &c. resolutione 6. qui alios plures referunt, & ferè id totum ad prudentiam, & arbitrium iudicum remittendum dicunt, qui ex varijs personarum, librorum, materiæ, & alijs circumstantiis iudicare debent, an id ingerat veram hæresis suspicionem, an nullam, an leuem, an vehementem, vel etiam violentam, neque enim vna generalis regula tradi potest, cum id totum ex innumeris circumstantiis dependeat.

Tertiò, & ferè eodem modo solent prædicti aliquando haberi pro hæreticorum fautoribus, præsertim imprimentes, scribentes, transportantes hæreticorum libros. Id tamen totum pendet etiam ex circumstantiis iudicum arbitrio ponderandis, de quibus videti potest Castro Palao *ubi supra*, & alij quos assertit, nam id etiam totum ad forum merè externum spectat.

Duo restant, quæ magis spectant ad forum conscientie. Primum est, an excusentur à censura, qui eos libros propria auctoritate comburant. Non desunt, qui eos à peccato excusent: quam sententiam probabilem esse significat Diana 1. part. tract. de Bulla Cruciatæ, resolut. 37. & propterea assertit Zanchinum in tract. de hæreticis, cap. 7. num. 7. & repertorium inquisitorum vet. lib. 1. & Filliucium tract. 16. cap. 3. num. 45. & tract. 12. cap. 7. num. 208. & fauere videtur Bonacina tom. 3. disput. 1. de excommunicationibus Bullæ Cœnæ, quæst. 2. puncto 4. num. 18. Sed Auctor illius repertorii est multo antiquior Iulio III. qui in Bulla sua, quæ incipit, cum meditatio precepit, vt ij libri ad inquisitores deferantur, quam Bullam integram refert Penna in vltima parte directorij, & illius partem refert Castro Palao *dicto puncto 10. §. 2. numero 12.* Filliucius verò in primo loco supra allegato, loquitur solum de excommunicatione Bullæ Cœnæ, quam quidem fatemur non incurri à comburentibus libros, cum non sint retinentes. In secundo autem loco licet generaliter dicat non incurrere excommunicationem, non tamen dicat id licet fieri, & videtur etiam intelligendus de excommunicatione Bullæ Cœnæ, non de illa alia Iulij III. qui non solum id prohibuit, sed etiam excommunicationem

nem apposuit. Alios etiam plures auctores pro ea opinione affert Sanctarellus *tratt. de hæresi, cap. 13, dub. unico, n. 16*. Sed ij sunt antiquiores, & qui Bullam Iulij III. præcesserunt.

107

Omnes ergo communiter dicunt, hodie esse obligationem tradendi hos libros inquisitoribus propter speciale præceptum sub excommunicatione impositum, ut diximus: Ita Suarez in *præfenti dicta sect. 2. num. 23*. Sanchez *dicto c. 10. n. 56*. Hurtado *dicta disp. 76. §. 3*. Azor, Farinacius, & alij plurimi, quos congerunt, & sequuntur Castro Palao, & Diana locis citatis. Cum autem hoc totum fundetur in iure humano, & voluntate Summi Pontificis id præcipientis, non oportet alias rationes superaddere. Aduertunt tamen bene prædicti Auctores, si quis propria auctoritate eos libros combureret, non incurrere excommunicationem Bullæ Cæne, sed aliam, quia illa est contra retinentes, qui autem librum comburit, non retinet, nisi fortè iam antea culpabiliter, & scienter retinisset: tunc enim iam Bullæ excommunicationem incurrisset, à qua per combustionem sequentem non liberatur, imò nec tradendo libros inquisitori, sed indiget absolutione, ut constat.

108

Secundum dubium esse potest, an legentes, vel retinentes libros alios prohibitos, qui non sunt hæreticorum hæresim continentes, vel de religione tractantes, incurrant excommunicationem. De quo in vniuersum consulenda sunt edita, & prohibitiones promulgatæ ab Inquisitoribus in suis prouincijs & territorijs. Et videri possunt Suarez *dicta sect. 2. numero 29*. Sanchez *num. 26*. & Castro Palao *dicto puncto 10. in principio, & §. 1. num. 2. & 7*. apud quos constat censuræ pœnam extensam esse, ad aliquos alios libros: & in vniuersum Pius IV. in sua Bulla relata ante indicem librorum prohibitorum expressè statuit, ut qui hæreticorum libros, vel cuiusvis Auctoris scripta propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem damnata, atque prohibita legerit, habuerit, ipsò iure in excommunicationis pœnam incidat, eamque ob causam in eum, tanquam de hæresi suspectum inquiri, & procedi liceat: præter alias penas super hoc ab Apostolica sede, sacrisque canonibus constitutas. Qui autem libros alia de causa prohibitos legerit, habuerit, præter peccati mortalis reatum Episcoporum arbitrio seuerè se nouerit puniendum. Factæ sunt etiam aliæ extensiones excommunicationis, & aliquando reſeruatæ ad libros Astrologiæ iudiciariæ, ad libros quosunque hæresiarcharum, & ad aliquos libros Hebræorum, quæ videri possunt apud Suarez, & Castrum Palao locis citatis.

De denunciatione, & obligatione denunciandi hæreticos reſoluitur.

Agendum hic esset de denunciatione, & obligatione denunciandi hæreticos, quod est aliud medium, quo Ecclesia utitur ad hæreticos corrigendos, & coercendos. De hoc tamen dixi quantum satis est *disp. 38. de Iustit. & Iure sect. 2.* quibus nihil nunc addendum videtur, & videri possunt, vltra Auctores ibi citatos, Suarez in *præfenti disputatione vigesima, sectione quarta*, & Castro Palao primo tomo *tractatu quarto, disputatione tertia, puncto quarto*.

Card. de Lugo de virtute Fidei diuinæ.

DISPUTATIO XXII.

De Communicatione cum hæreticis prohibita, vbi de communicatione cum alijs infidelibus.

SECTIO I. An ratione excommunicationis prohibita nobis sit communicatio cum hæreticis.

II. De communicatione prohibita cum hæreticis in matrimonio, vbi de separatione à coniuge in hæresim lapsò.

III. Quando, & quomodo possit, vel debeat coniux à coniuge hæretico diuertere.

IV. De communicatione civili cum Paganis, & præsertim cum Iudeis prohibita.

V. Disputatio cum infidelibus, an, & quomodo licita sit.

Hoc est aliud medium vtile, & necessarium contra hæreticos, communicationem cum illis interdicens. Quia verò non solum cum hæreticis, sed etiam cum alijs infidelibus, imò in pluribus aliquando casibus, & strictius, communicatio fidelibus prohibetur; comprehendemus hac disputatione, quæ ad communicationem etiam cum alijs infidelibus illicitam spectant, quam partem ad hunc locum remisimus, cum debuisset superius examinari, quando de infidelibus non baptizatis sermo fuit. Agemus autem prius de ijs, quæ propria sunt hæreticorum, postea de ijs, quæ pertinent ad alios infideles, postea denique de ijs, quæ vtriusque communia sunt.

SECTIO I.

An ratione excommunicationis prohibita nobis sit communicatio cum hæreticis.

Suppono, hanc communicationem posse aliquid esse illicitam propter scandalum, vel propter periculum peruerſionis, vel aliquid aliud: nunc verò solum querimus, an ex hoc præcisè capite, quod hæretici omnes excommunicati sunt, vi suppono ex disputatione sequenti, reddatur illicita communicatio cum illis. Est autem duplex excommunicatio, altera sacra, seu in rebus sacris, altera civilis, seu in rebus profanis, & civilibus, & de vtraque potest quæstio procedere.

Prima sententia docet, quoties constat aliquem esse hæreticum, cò ipso prohibitam esse

E E c 3 cum